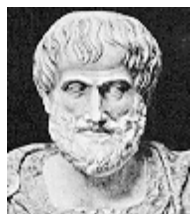

ADAMEC JIŘÍ
FILOSOFICKÝ SEMINÁŘ
KATEDRA TEORIE

ÉMILE ZOLA
A SOUČASNOST
Z OTŘESU DUCHA RODÍ SE TENTO SVĚT

JIŘÍ ADAMEC

BRNO 2026

**ÉMILE ZOLA
A SOUČASNOST
Z OTŘESU DUCHA RODÍ SE TENTO SVĚT**

JIŘÍ ADAMEC

BRNO 2026

© Adamec Jiří
Filosofický seminář – katedra teorie
IČ 105-48-629/180

Předkládaný text nemá redakční úpravu a korekturní zpracování. Tímto se omlouváme za případné tiskové nedostatky, které mohly uniknout naší pozornosti.

*Žádná cesta není ta pravá,
je to jenom cesta*

P R O L O G

Romantismus a realismus se v jeden čas evropské literatury v přesně vymezených dílech provázali. Byl hledán určitější popis bytí člověka. Ten romantický, tak jako tak, zanikal. Na konci 19. století bylo již zřejmé, že *přichází nový typ člověka*. Nebyl to *Hrabě Monte Christo*, který se zprostředkovaně dovídá jak naložit se svým bohatstvím pro pomstu, ale člověk namáhavě tápající a skrze utrpení dospívající k nejistotám individuální pravdy v osamocení své duše a volající po hodnotách. Realisticky se člověk na tomto světě ocitá v osamocení a před novou výzvou odpovědnosti, neodejmutelné a jak se patří i přísné. *Nietzsche a jeho „Zarathustra“*, *Zola a jeho „Tři města“*, *Jung a jeho „Červená kniha“*. Autoři, jejichž dílo ukázalo, co reálně čeká každého člověka, půjde-li poctivou cestou utrpení směrem k sobě, stejně jako směrem ke všemu, co jej obklopuje. Co pro nás znamená tato trojice v údělu, jímž vzali odpovědnost na sebe sama. Je to trvalé poučení o jediném. *Pouze z otřesu ducha, rodí se tento svět*. Svět dobrý, svět naděje a nebo svět špatný, svět úpadku, válek a utrpení. Pakliže jednou do tohoto světa vstoupil člověk se svým vědomím, *je už napořád všechno výsledkem jen tohoto vědomí*. Pojdme tedy projít ona *tři města* s člověkem, který zaznamenal právě takové utrpení, jako východiště pro sebenalezení nebo přinejmenším, jako východiště k ponaučení, že mělkost každodenního života v zábavě a vyhýbání se odpovědnosti lhaním a manipulací, bez náležité sebereflexe, vskutku ničemu neprospívá. Všechno, ať bylo ještě jakkoli daleko, ohlíželo se v tu dobu, tak jako tak, směrem k Paříži.

Ú V O D

Člověk se rád oddává představě, jak svoboděn kráčí světem a svým géníem, potkávajíc všechen život, pojmenovává „pravdy“ vezdejšího bytí neobjektivnějším postřehem. Konečně byl k tomu i nabádán, když v pohádkách odešel, coby hloupý Honza do světa na zkušenu, aby se vrátil jako zocelený muž, kterému neunikne nic z praktických dovedností, stejně jako moudrého nakládání se sebou samým (strom, dům, rodina). Vědění, uchopeno tímto způsobem, není tedy nic více, ani nic méně, než: *orientace ve světě* (Jaspers). Pakliže může jít ještě o něco víc, potom je to: *vyjasnění existence a metafysika*. Toto Jaspersovo mezi filosofií a psychologií a řekněme, že velmi poutavé určení člověka, dodnes neztratilo nic na své půvabnosti a hloubce. Určeno těmito pojmy to však znamená, že se jimi máme nacházet na výchozí pozici. Od nich a za nimi teprve nastává to, co se může *stát věděním skutečným* (Hegel, *Fenomenologie ducha*). Není to romantická *láska k moudrosti (filio a sofiá)*, ale život sám. Pouze *Buddhovi* stejná pozice bytí unikla opačným způsobem: zplodil syna a odešel od rodiny medítovat pod statnou korunu stromu.

Projdeme několik osudových jmen, která se stejnému sebeurčení oddala, dokonce v tak významném nastavení, které se stalo trvalou pokladnicí světové literatury. I když k vytvoření podobného obrazu člověka, až na *Nietzscheho*, který sepsal svého *Zarathustru* v lesích u bodamského jezera, nepotřebovali opustit pohodlí svého domova, stačila jejich imaginace na to, aby se nám dostalo přívětivé pravdy o reálném způsobu proměny člověka, pakliže o to vůbec stojí.

Jiří Adamec - únor 2026

LURDY

§1. PRŮSEČÍK TÉMATEM: ÉMILE ZOLA „TŘI MĚSTA“ - VZESTUP A PÁD ČLOVĚKA

Závěr devatenáctého století byl ve Vídni a v Paříži rozjitřen vášní zábavy. Obě města se stala kritériem soudnosti. Co se odehrávalo zde, bylo přijímáno se vší vážností za hlavní téma dne či doby. Na druhé straně však nutno přiznat, že se do obou center zábavy a průmyslu (Londýn nevynecháváje), soustředilo nemalé množství osobností s vynikající tvůrčí invencí. Od technického vynálezectví, přes umění všeho druhu, až po universitní badatelské výsledky, nabýval západní svět, tento pupek Evropy dojmu, že je již všechno vyřešeno. Amerika se vzpamatovávala z občanské války, ale nijak nezaostávala, až na převládající, anglikánský konzervativismus, rozměňňovaný řadou menších církví v místních usedlostech, a jak se později ukázalo, nejen na venkově.

Alexandre Dumas 1802 – 1870, zasáhl Francii, Paříž a vlastně celý svět svojí dynamickou povahou, kterou věrně přenášel také do literárních děl. To nejznámější: *Hrabě Monte Christo*, *Tři mušketýři*, identicky odráželo jeho povahu i přesvědčení: pravda, krása i láska se musí vybojovat, vyvzdorovat i za cenu obětí. A co víc, úspěchu zde může dosáhnout pouze jedinec a jeho rozhodnost, neústupnost, vytrvalost. Dobrý život je zásluha za to všechno, jestliže v tom člověk nepolevuje a nestrácí čas věcmi nedůležitými. *Dumas*, byl řvoun, křikloun, trochu mluvka a opilec, který měl nadevše rád ženy a rozkoš. Psáním se živil a bylo to i znát. Psal to, co čtenáři chtěli - to, co se následně stávalo dobrým tématem v salonech, které navštěvoval, a kam byl hojně zván. Jen tak mohl platit nájem a dluhy. Nebyl přesvědčeným spisovatelem, ale přesvědčeným fantastou, kterému to v životě prostě vycházelo. Měl talent, který nerozvíjel, ale uchopil jej pouze jako pracovní nástroj.

Nadcházel čas příchodu nové generace. Bylo nutné se uklidnit a v kotli vřavy nestoudné radosti bez odpovědného zvládnání následků začít myslet. Bylo totiž zahlednuto nebezpečí, jež spočívalo v bezperspektivnosti člověka. Ještě stále totiž mnozí chápali, že lidský rozum doposud nevydal všechny své možnosti a plody po sebeurčení člověka. *Filosofie bytí a psychologie existence* pojednou k sobě volali ty, kdož se úkolu vážného zamýšlení chtěli účastnit.

Byly tu však vážné důvody, pro které se takový úkol stával mnohdy hůře uskutečnitelným – *Moulin Rouge* a jeho *nestoudný tanec* zvaný *kankán*, rovněž *Henri de Toulouse-Lautrec*, který tomu všemu dával punc umění, jež se nakonec i prosadilo (také vedle jeho obdivuhodně karikovaných plakátů), ve Vídni *Sigmund Freud* se svým *Výkladem snů* (1899) a následnými *Třemi pojednáními k teorii sexuality* (1905), jakož i *Egon Schiele*, který barevnými skicami obnažených těl do detailu ztvárňuje všechno, co se doposud většina umělců snažila ještě zahalovat romantickou rouškou studu, cudnosti a zčervenáním tváří při pohledu na inkriminovaná místa touhy či libida jako takového. Takže, suma sumárum: *sex a vášně zde vskutku stáli proti moudrému klidu a rozvaze*. Mezi nimi se proplétal duch průmyslu a obchodu. Do toho všeho mělo zájem i náboženství, poukazovat na zpronevěru božím přikázáním, jestliže by se takové počínání mělo stát vidinou budoucnosti, vidinou nového člověka. A přiznejme si, nebylo něco podobného již součástí lidských dějin? Athény a Řím klasické starověké epochy, italská renesance (Florence a Benátky) a nyní střední Evropa (1850 – 1914/18), a na velmi krátký čas pár let po první světové válce. Zdá se, že nic z otřesů ducha člověka nepoučuje natolik, aby v nastoupeném zamýšlení, které potom vždy přichází, vytrval v odpovědnosti a k realizované změně sebe sama.

Člověk se neobává ztráty sebe sama tolik, nakolik má strach, že se mu vytratí svět, ve kterém už-už nachází své místo. Ona vůbec, jakákoli investice do vztahu, ať už se týká čehokoli, poskytuje člověku naději. Ta největší skleslost přichází, jakmile se člověk ztratí ze zájmu o svoji osobu tam, kde měl představovat někoho, kdo si vytvářel vlastní důležitost takového přijetí způsobem představy, že se stává součástí reality, která jej má za důvěryhodného, za toho, kdo nezklamal. A přesto se vnější okolnosti schází způsobem, kdy odtažitost druhých dává na vědomí, že to, co bylo zpočátku ideální, propadlo se jinam. Přitom všem, nejčastěji nad takovým posunem situace nemá jedinec žádnou zásluhu, žádný sebemenší díl přispění.

Émile Zola vytvořil svět právě takových podivných zklamání. Na jedné straně od *Voltaire* a *Rousseau* tu máme dějiny plné skutečných osobností, které hýbou vším, co je podstatné a voláme po jejich přítomnosti, nechť jsou součástí i naší doby. Na straně druhé je toho až příliš na jednu utrápenou hlavu, když *bůh (Lurdy)*, *řád a intriky (Řím)* a *kankán (Paříž)* obestoupí jedinou existenci nutností vybrat si. Taková podlost! Co víc může člověka oloupit, ubrat na jeho víře a intimitě původní jistoty, když právě ona víra v tiché zákristii obestírá člověka téměř sebou samým s bohem v radosti ze zásluh víry, modliteb a pokání. Vždyť, o to přeci, doposud šlo! Víra, která nevyleze z baráku je však již dopředu odsouzená k zániku. Sebedogmatické „rozvíjení“ ustrne na mrtvém bodě. Zbývá už jen opakovat a konat stejné chyby, jak to udělali, přez všechnu moudrost scholastikové: uchopili Aristotelovu logiku ve jménu boha a důkazy článků víry se staly sebestvrzovacím principem pravdy. Ať cokoli, potom z tohoto přístupu převládá v jakékoli formě vzdělávání duchovních, může to mít za výsledek pouze jediný: ztrátu kontextu se světem. Také

víra, která zůstává pouze v hlavě jednoho věřícího, bez konfrontace dialogem, nemá šanci na přežití v lepších časech. Neboť jakékoli setkání s *novým* musí nutně připomínat zkázu toho starého a nikoli jen pozvolné střídání epoch, kde je nejdůležitější učit se chápat a nikoli jen bránit a odmítat, ale také navazovat a odpouštět.

Abbé Pierre Froment, hlavní postava Zolovy trilogie (*Lurdy, Řím, Paříž*) podstupuje tuto hořkou pilulku jako přímý účastník společenských změn. Zažívá *svátost a spiritualitu, teologii a učnost*, mocně pohublé Paříží, její frivolnosti a poutavosti všeho k sobě samé. Paříž se ve skutečnosti na přelomu devatenáctého a dvacátého století stala mírou či kriteriem vkusu, soudu a svobody. Kdo se v tom všem bláznění velkoměsta měl nakonec vyznat? To už bylo jedno, bylo pozdě, potože do Paříže se začalo jezdit a žít pro iracionalitu, nevázanost a popření všeho, co doposud přežívalo ještě v jakémkoli náznaku strohé minulosti. *Paříž osvobodila Evropu, ale neosvobodila člověka*. V jakékoli míře osobně intimní útrpnosti, bůh se vždycky hodil a hodí. Tak k čemu zde vlastně došlo? Přestalo býti s bohem počítáno v jakémkoli okamžiku bytí, v jakémkoli okamžiku existence. Paříž byla první baštou ztráty důvěry v boha. A tak, čeho se *abbé Pierre Froment* obával, byla jeho ztráta místa a času v němž žil, ztráty tímto oloupením sebe sama v pochybnostech ve všechno vezdejší, co doposud ještě neslo znamení smyslu ze síly zvyku. Nalézat pod tlakem takových okolností jistotu, že kráčím, a třeba i s bohem po správné cestě není jednoduchý úkol. Minulé, přítomné a budoucí se slévá v jediném - v hlavě trpícího, pochybujícího, zda toto všechno je zkouškou, které nás vystavuje bůh, nebo násilím, které na bohu koná člověk, stůj co stůj, jdoucí za svými nízkými cíly nebo cíly tak povznesenými, že jsou doposud ve své velikosti nerozpoznány. Byl zde zahájen nový program člověka?

Čím člověk sám sobě rozumí? Mnohdy je to tím, že zná svoje tělo a chápe vlastní myšlenky. Tělo je buďto zdravé nebo nemocné. Abbé Froment se potřeboval zotavit. Nic vážného to nebylo. Jen běžná únava z přepracování. Taková rekonvalescence slibovala vcelku dobrý důvod navštívit vlídnost svatého místa, jakými jsou Lurdy. V obklopení spiritualitou se dá dobře přemýšlet a tak trochu zapomenout na vezdejší svět. Už dost na tom, že se abbé Fromentovi vytrácela již dříve jistota ve víru v boha. Všechno to nejisté pátrání po pevnosti víry začalo, když abbé po smrti svého otce uspořádal jeho pozůstalost, mezi kterou patřily rovněž různé dokumenty. Nahlédl totiž do otcových *komnat*. Víru v boha střídala víra ve fakta. Tak tomu, bylo už na gymnáziu, tak se to odehrávalo i na teologické fakultě, kde byl během seminářů nejaktivnějším posluchačem. Otázku, proč šel studovat kněžský obor si nekladl. Bylo to dáno otcovým přáním, tedy jaksi samozřejmě. Pouze si uvědomoval, že pochybnost už je něčím, co ve své podstatě jde proti otcově vůli. Lurdy měly být podvědomou meditací, záchranou zbytků naděje.

Náboženská dogmata sestávají z *neomylných pravd* o existujících jevech spirituality nebo odkazují na jejich historické zdroje ve skutcích obsažených *Písmem svatým* či dílem *svatých otců*. Když se něco takového setká s vědou, vynucuje si to důkazy. Pro pravověrně věřícího je to však téměř na úrovni směšnosti. Odmítne to šmahem ruky, a ještě se k tomu pousměje. Stejně tak to udělá materialista posílen svými důvody. Vědění je výsadou jednotlivce, jeho přijetím obsahu poznání a přetavením ve svůj způsob nazírání boha, světa a člověka. Pro nějaké vědění má každý člověk své důvody. A pochybnost je rovnocenná jakémukoli jinému vědění. Je tu však hlubší problém. Abbé Froment pouze nepochyboval, ale nebyl si jistý svými postoji. Taková nejistota

už zasahuje do útrob vlastního Já. Když pochybujeme, může to vést k dobré diskusi. Když máme nejisté postoje, je to skoro tak stejné, jako když se bojíme být sami sebou. Nejistota je totiž vždycky existenciální. Pochybnost je ovšem pouze intelektuální instinkt nebo intuice, nepřijímat hned to, co se jeví být pravdou.

Abbé Froment to měl vskutku těžké, pochyboval a byl si nejistý svými postoji současně. Nic horšího jej záhy po vystudování kněžské teologie nemohlo potkat. Anebo, nic zářivějšího se mu nemohlo stát zavčas, na počátku kariéry. Úhel pohledu!

Abbé Froment se však pozvolna propadal do stavu, z něhož bylo ke spiritualitě dál a dál. Návrat už vlastně nebyl možný. Tuto skutečnost si pomalu uvědomoval. Přiznání, že tomu tak je, čekalo u něj prozatím na plné odhalení. Všechno se rodí, krok za krokem. A v tomto případě i proti vlastní vůli. Abbé Froment totiž neusiloval o racionální přístup k životu. Ten se mu nutil jaksi sám od sebe, bez toho, aby na tom měl jakoukoli vlastní zásluhu. Jak by ne! Vždyť tělo a mysl byli ve stavu nemoci jedinou, nepopiratelnou skutečností. *Cogito ergo sum* se zde naplnilo nejpraktičtějším poukazem.

Nemoc může obnovovat. Vyléčit se je vždy jen polovina možného. Obnovovat se, povyšuje uzdravení k antropologické seberekonstrukci. Je to dosah k širšímu celku existence. Bytí se tak stane zřejmějším pro svůj nově formulovaný úkol. Přichází svoboda, více směrů k možnosti rozhodovat se. *Není toto vlastně cesta ke ztrátě pochybnosti a znovunabývání jistoty postoje?* Takže jedna a tatáž „věc“ ukazuje svou dvojí tvář. Nejtěžší je zahlédnout ji a pochopit.

Abbé Froment stál na rozcestí. Teologie a víra mu poskytovali řád ducha, věda a myšlení mu dávali zájem a vytržení, rozprostírajíc se veездеjším světě s okamžitou platností, pro možnost otázky a jejího ověření.

§2. VÍRA, POCHYBNOSTI A KAŽDODENNOST

Ať se dílčí nejistoty o víře abbé Fromentovi ukazovaly v jakékoli podobě, nebylo pochyb o tom, že pomoc trpícím si udržovala svoji stálou jistotu služby a oddanosti. Tuto skutečnost si uvědomoval o to určitěji, oč více se od ní, uvnitř sebe, odvracel. Nešlo to jen tak, samo sebou, aniž by přitom abbé pro své odvrácení dělal cokoli úmyslného. Asi jako během jízdy vlakem do Lurd. Poitiers bylo jedinou zastávkou na této cestě. Uvnitř vagónů byli převáženi také nemocní pasažéři. Nebylo zbylí, abbé Froment dál naplňoval svůj stav, s řádovými sestrami *Nanebevzetí* a *Františkánkami*. Nosili polévku, utěšovali. V pokročilém čase jízdy se abbé setkává se smrtí. Lékař, policie, další duchovní, mezi tím běžní cestující, kde vynikl kontrast jejich oblečení vedle nedbalých, šedých oděvů chudiny, učinili vše potřebné. Abbé Froment srovnával, a stále nebyl u konce. Cizí smrt klidu nepřináší. Naopak, člověk ji překonává tím, že se jí vyhýbá, ať už jakýmkoli způsobem.

Každá přítomnost se člověku odehrává jako vzpomínka a jako projekce. Do jaké míry je možné, aby se takový proces odvíjel za účasti vědomí, to už je vysloveno dílem Freuda a Junga. Abbé Froment tuto okolnost zodpovězenu měl rovněž. Bylo to vědomí trýznivé pochybnosti. To, co se pozvolna stávalo minulostí a pro vůli ještě v drobnostech přetrvávalo, ohlašovalo se ambivalencí, obavami ztrát, nejistotou budoucího. Takže, to, co abbé Fromentovi chybělo, byl fragment frivolnosti. Rozvolněnost svobodného ducha, který nebude ničeho litovat, pokud by všechno selhalo, a mělo nastat dočasné, ideové vakuum. Odpovědnost je v podobných situacích dobrá, leda jako nádražní úschovna. Abbé Froment se nacházel v samém jádru prožitku existence. Nebylo vyhnutí, nebylo úniku, ani výmluvy. Tato pravda osobní existence, se připomínala vším, co nastávalo.

Ř Í M

§3. INSPIRACE ŘÍMEM

Je vůbec možné být ohromen starobylostí Říma? Vždyť to, kam Řím dospěl, byla povrchnost a intriky. To všechno si ostatně zachoval jak po čas své největší církevní slávy, stejně jako vzpomínku, která se stala nostalgickým tahakém turistů dnes. To všechno dávalo abbé Fromentovi naději, že pochybovat o víře je správné. Ovšem je tu pochybnost o pochybnosti. Není to totiž pochybování bezprostřední, ale zprostředkované. I pochybnost by měla mít dobrý důvod, aby provokovala více k zamyšlení a nikoli k pocitu desorientace nebo dokonce k trapnosti a sebeponížení. Taková pochybnost, která zachovává důstojnost vyvěrá z apriorní obhajitelnosti. Tou je spojnice východiska (o čem se pochybuje) a primárního argumentu (přinejmenším vodítka k vytvoření sylogismu). I přesto se oním východiskem k pochybnosti o víře může stát emoce, tušení a nikoli logika. A logika, kterou chtějí být obhajovány emoce, se může jevit jako tvůrčí myšlení. Vyvolávat tento dojem však sebou nese nebezpečí, že zůstane scholasticky pouze u něj (*circulum vitiosis – v bludném kruhu*). V jiném případě je tu rovněž nebezpečí, že si její tvůrce (*abbé Froment*), bude vytvářet argumentační podporu pouze na vlastní názor. Vědomí o těchto okolnostech abbé Fromentovi zpochybňovalo nejen výchozí pochybnost, ale i argumenty a dílčí závěry, stejně jako fakt, zda je vůbec možné, aby lidský rozum takový spor, v sobě samém, byl vůbec schopen zvládnout.

Řím je plný záhad, nejistot a tajemství. Je to sám o sobě svět, dělající si dlouhá staletí nárok na rozhřešitele lidských osudů; oč více byl Kristus otevřený, pravdivý, upřímný. Ničím víc si Řím nemohl uškodit, než historickou ambivalencí: „*Když už se nám tedy nepodařilo Krista vyhledat a zavraždit v době, kdy byl ještě dítětem a ukřižování očekávaný efekt ustrnutí a strachu nepřines-*

lo, tak jej ve jménu dobra učiníme součástí vlastní politiky. Ty davy věřících jsou, pro takový záměr, dobrým důvodem. Takže, Kristus je náš člověk!" A staletí plynou. Z reálného života se stala pohádka, z evangelia právní veličina a manipulace, a z věřících potom kategorie personální manipulace k poslušnosti.

§4. ZKLAMÁNÍ ŘÍMEM?

Jak to všechno uchopit? Už nešlo jen o abbé Fromenta. To dav si vymínil, že okázalost bude obdivovat. To dav poskytoval všemu, čím byli církevní hodnostáři nablízkou honorou, když se takové podivné „důstojnosti“ klaněli s „pokorou“, přitakání a tichý souhlas. To dávalo abbé Fromentovi naději, že se rozhodl jít správnou cestou. Řím se chtěl pyšnit Kristem, ale Lurdy ještě volali pokorně Krista ku pomoci, zázraku a spiritualitě. Takové srovnání mělo svůj smysl. Kdo nebo co dělali náboženství náboženstvím byli, tak jako tak zjevně lidé. Víra nepřecházela z Krista na člověka. Člověk nesouce ve své hlavě Krista, nějak s ním zacházel. Kristus zde byl evidentně hodnotou. To asi nebylo správné. Takto se jeho jméno postupně stávalo artiklem. Vůči čemu se Kristus sám otevřeně vzpíral, když rozházel obchodníkům a stánkařům jejich živobytí, které provozovali v blízkosti chrámů, o to více se on sám měl nyní stát tímto artiklem kšeftu v podobách růženců, křížů, podobizen. Zlatá roucha a vůbec oblečení vyšších duchovních, jejich paláce, vybavení kostelů, skýtali v tomto ohledu po celém Římě bezpočet takových *hříšných úkazů*.

Abbé Froment už pozvolna přestával pochybovat. Dokonce se jej zmocnila i jistá apatie. Už si nekladal tolik otázek jako do nedávna. Tato návštěva Říma a přímý kontakt s duchovním světem v jeho zákulisí, což mu umožňoval jeho stav, viděla vše jinak, než většinový, prostý návštěvník, tohoto „svatého“ města.

Émile Zola a jeho *abbé Froment* nebyli jediní ve své době, kdo zápasil o novou identitu. Po svém se stejně tak s tímto místem ve světě prali *Friedrich Nietzsche* nebo *Arthur Schopenhauer*. To, už bylo předznačeno na začátku tohoto textu. *Nietzsche* toužil po *nadčlověku* a *Schopenhauer* po sdělení, aby si člověk uvědomil zásadu *vůle*, která jediná přináší svobodu, pravdu a odhodlání. Tato *vůle* má svůj původ v přírodě a je všeobjímajícím principem bytí. A vůbec, všechno existuje skrze ni. *Nietzscheho* „*Übermensch*“ je však určitější svého druhu, neboť i on představuje odhodlání *vůlí* prosadit novou podobu člověka. Ale na víc, hovoří lidským hlasem, niternou potřebou starat se o hlas svědomí. To nesmlouvavá příroda, přiznejme si, dělá jen tehdy, pokud jí to člověk vnutí svým romantickým pohledem na ni. Mluvíme zde tedy o literárním naturalismu, realismu s prvky romantismu. *Zola* vystihl bolest své doby. Bylo zapotřebí žít, starat se o každodennost. Ale jak se ukázalo, nový životní styl průmyslových měst a velkopanství, které střídala všude přítomná chudoba udržovali i křesťanskou zvěst jako naučenou morálku z níž vyprchávala poctivost jejího uchování. *Abbé Froment* měl tudíž být, prototypem člověka nové doby, rozkolísaného vnitřními pochybnostmi, které se mu vnucovaly jako zprostředkovatelé životního stylu, bez možnosti čelit jim jiným způsobem. Tato pochybnost už vlastně pozvolna zapouštěla kořeny. Frustrovala dřívější „jistoty“ v každodenní evidenci. Tak, jako se nacházel na své křižovatce *abbé Froment*, měly to další spousty lidí mnoha jiných vyznání, profesí a společenských postavení. Mnohé z toho, doléhá k naší přítomnosti. Dějiny se vskutku opakují s ohlašující krizí a odkazují tímto opakováním na důležitý fakt. Člověk žije svůj svět a je pouze na něm, jak v něm uspěje. Deismus je absolutnější než by si myslel. *Žádný bůh nás nezachrání!* (MH)

§5. ČAS ZMĚN

Druhá polovina devatenáctého století vykazovala množství příležitostí pro účast na sociálních i náboženských proměnách společnosti. Abbé Froment toto všechno zažíval z první ruky. Přicházela k němu dogmata tradičního vyznání, tak jak je stvrzoval svým pontifikátem papež *Pius IX.*, když vyhlásil tradiční učení církve za závazné pro celou katolickou církev. Vedle toho nastupující papež *Lev XIII.* za nedlouhý čas svého pontifikátu dokázal tradiční dogma zmírnit, když 4. srpna 1879 v encyklice *Aeterni patris* reagoval na nutnost vyrovnávat se s nastalými změnami ve vědeckém světě vyhlášením obnovení tradiční scholastiky a učení sv. Tomáše Akvinského, který svým přístupem k Aristotelovi mohl čelit hrozícím rozporům mezi filosofií a theologií. Tento akt doznal celospolečenského uznání výstavbou katolické filosofie, a to široce uplatňovaným zájmem vytvářet pro tento účel vzdělávací střediska, stejně jako vyučovat dílo Aristotela a Tomáše Akvinského na universitách jako rovnocenná témata. Řím, Kolín nad Rýnem. Paříž, Vídeň takto získali novou prestiž. Jejich centra zaměřená pro studium Tomáše Akvinského proto představovala z hlediska svého vlivu třetí vlnu scholastiky, která se v novodobých dějinách udržuje s náležitou vážností dodnes. Jednu odnož zde potom představuje *dialektická theologie*, rozvíjená *Karlem Barthem* a jeho stoupenců, i když často v nejrůzněji motivovaných kritických vystoupeních. Faktem však je, že se tu již setkáváme s „náboženstvím, co by universálním demokratismem“ (Zola), neboť do otevřené sítě problémů měl a má možnost, v rámci ekumeny, vstupovat protestantismus a v současnosti také poněkud bezhraniční *New age*. Émile Zola ukazuje jemnou pavučinu počátků něčeho, co si udrželo svůj vliv, rozvíjející se, až do současnosti. Následně II. vatikánský koncil potom zdůraznil nutnost působit i po-

liticky (1962 - 1965) k čemuž má následně sloužit vyhlášení *ekumeny* (spolupráce se všemi oficiálně uznávanými církvemi a náboženstvími světa). I přesto byla myšlenkově, filosofická vystoupení, dle tamnějších pozorovatelů jednotlivých členů koncilu, značně slabá. Tento shromáždění se situovalo do pozice úředního společenství. Reformní se ukázalo až vystoupení Jana Pavla II. s jeho pozitivními zásahy do *Codex iuris canonici* (církevního práva), zavazujícího veškeré katolické duchovenstvo k dodržování církevního práva a respektu jeho základní normy, kterou je služba věřícím. Materializace společenského života, konzumní životní styl tak, jako tak, ovšem postupně ubírali a ubírají na členské základně katolické církve, což je fakt, který se nedá obejít. Častost, kdy duchovní opouští její řady vlivem nízké sebemotivace vytrvat v oné službě, dnes dělá jejím institucionálnímu zaměření nemalé starosti. Stejně tak průkaznost některých sexuálních deliktů kněží v tomto případě podporuje kritický odvrát nemalé části společnosti od zájmu, být jejím členem.

Émile Zola vystihl nejen svoji dobu, ale stejně tak její zakládající prvky pro budoucnost. Pouze hluboká sebereflexe každého člena společnosti, může udržet člověka v potřebné pozornosti k odpovědnosti za výsledky svého jednání. Abbé Froment není pouze pochybujícím dítětem své doby, je stejně tak tím, kdo se dotazuje směrem k tomu, co bude dál? Co nahradí dogma, jaký hodnotově duchovní přínos taková pochybnost má, jestliže není vyvážená možností dosadit na její místo stejně kvalitní kritérium pro morální každodennost. Tradice selhávají, avšak nejsou adekvátně zastoupeny novou, a dost možná ještě vyšší morálkou, které tu jest toliko za potřebí. Oč více se člověk vzdaluje své minulosti, o to více úsilí musí vyvíjet, aby obstál v nových podmínkách života, které svoji morálku teprve tvoří.

§6. IMAGINACE

Procházíme se dějinami, které byly přítomností. Náboženství se jimi prolíná mnoha obrazy. Duchovní svět není pojmenování věci. Duchovní svět je chápání souvislostí a *mé* spoluúčasti na jejich výskytu. Člověk se totiž odehrává v existenci jako souhrn událostí. Není to pouhý *tenhle* jedinec. Každý člověk je bytost souvěčná se vším, čím prošla. Jinakost člověka závisí od zkušenosti, schopnosti její sebereflexe a způsobu, jak ji čte. Takto se mnohost lidí stává osobností ve vlastní výlučnosti. Abbé Froment zažívá pochybnost, která pramení z porovnávání obrazů boha a jeho stvořitelského díla. Víra v boha předpokládá, že ji člověk vnímá stejně skutečně jako realisticko-naturalistické nároky každodenního života. Víra je podnět k vyvázání z *toho co je, směrem k tomu, co má být* (Fr. Weyer). Do jaké míry člověk žije imaginací světa a do jaké míry žije realitou světa je vždycky hozená rukavice filosofům. Abbé Froment rozlišoval obojí v tiché útrpnosti před oním jsoucнем reality a jsoucнем imaginace. Aby pochybnost pominula, musí pak realita nebo imaginace zaniknout. Ovšem věc se má tak, že realita podněcuje k imaginaci a imaginace je reálná, pokud vědomě z reality těží. Této skutečnosti si byl abbé Froment vědom. O to víc, když v Římě zažíval přirozené kontakty s duchovními a vedle toho se pohyboval v každodenním životě prostých lidí a jejich potřeb. Síla ducha, dotvářená prostředím Říma, neustálými kontakty se spiritualitou, i když jen v rámci těch, kdo nosili sutanu a kolárek, poukazovali k imaginaci, vyšší moci a dost možná tak abbého zneklidňovali v jeho pochybnosti. Jinými slovy tedy, předkládali svojí všudepřítomností přeci jen potvrzovaný smysl víry a katolicismu vůbec. I tak, to byl ovšem, svět zprostředkovávaný množstvím a intenzitou. Měl svůj obsah jen potud, jestliže se v něm člověk fyzicky nacházel.

Ocitnout se v situaci permanentní nejistoty ještě neznamená, trpět nutně duševní újmou. Ta přichází možná až tehdy, pakliže ona nejistota se týká zmařených emočních investic směrem k milované bytosti. Nejistota abbé Fromenta, byla jiného založení. Týkala se nutnosti výběru cesty, kterou je zapotřebí se vydat, a vlastně dál také ideově naplňovat smysl osobního předsevzetí; pomáhat tam, kde je zapotřebí napnout síly, aniž by to nutně předpokládalo nebo zahrnovalo vnitřní (niterné) spojení s bohem. Školská filosofie a duchovní úřad, který abbé Froment svým vysvěcením představoval, však tento závazek předpokládal jaksi samozřejmě. Konečně všechno, co bylo obsahem základní a vysokoškolské výuky na theologických seminářích se opíralo zejména o tradiční autority: *Augustinus A. (Vyznání)*, *P. Lombardus (Kvestie)* a *Tomáš Akvinský (Summa theologická a další jeho práce)*. Všechno toto studium mělo za cíl upevňovat katolickou víru a zajistit, že se budoucí kněz bude k jednotlivým autoritám vracet, a dál v praktickém duchovním životě jejich myšlenky, také v souladu s *Písmem svatým* naplňovat. Obroda sv. *Tomáše Akvinského*, byla pro katolické duchovenstvo započata samozřejmě již dříve, než se jí dostalo oficiálního svolení pro výuku papežem *Lvem XIII. v roce 1879*. Snaha *Fr. Suarezé (1548 – 1617)*, podat systematické výklady a komentáře k celému Tomášovu dílu, rovněž doznala všeobecného uznání, podobně jako stejný přístup, který je známý od *Cayetana (1469 – 1534)*. Můžeme však položit otázku: *zda všechny tyto pokusy udržet scholastiku při životě, neměly ve skutečnosti za úkol prodloužit její imaginaci boha, pod rouškou jinak racionálních snah těchto výkladů*. Ve výrazně podobném postavení je rovněž *Augustinův* současník *Jean Cassien (360 – 435)*, který dáváologii ve francouzském prostředí rovněž na vybranou: *spiritualita a imaginace nebo racionalita?*

§7. SEKULÁRNÍ ŘÍM

Stejně jako na jiných místech, která už abbé Froment znal, také v Římě prokvétal sekularismus. Neměl ještě takovou dynamiku jako například v Anglii, ale nedal se fungováním společnosti již přehlédnout. Cokoli se nabí- zelo přicházet ze svobodného světa umění či literatury, přijímali Italové s velkým zájmem. *Voltaire, Balzac, Hugo, Dumas*, byli do italštiny překládáni v 19. století téměř bezprostředně po domácích vydáních ve Francii a působili vskutku opojně. Italská společnost si uvědo- movala, že svět nemá pouze jednu rovinu – katolickou, církevní, ale stejně tak tu svoji, individualistickou. *Bíd- níci, Tři mušketýři, Hrabě Monte Christo, Graziella, Lid- ská komedie*, podněcovali, stejně jako na domácí půdě k revoltám všeho druhu. Zejména v rodinách se začína- lo vytvářet podhoubí k názorovým a tím i generačním rozdílům. Člověk se osamostatňoval. Pozvolna bral osud do vlastních rukou a začínal si uvědomovat výhody svobodného ducha. Osobní autonomie se stala životním stylem. Nebyl to sice ještě pohyb k přímé demokracii, ale všechno k této proměně chtělo směřovat. Bylo pro abbého Fromenta těžké svým srdcem zůstat mimo ta- kové dění, a přehlížet jeho moderní výzvy.

Každý nový impuls všudy přítomné modernity srov- nával abbé se svojí pochybností o duchovním stavu, který jeho život doposud představoval. Nemyslel na tento průnik vnitřních obrazů příliš nutkavě. Stačilo, že se to kolem něj děje a on je toho všeho nepopiratelnou součástí. I tak to pro abbého bylo stále víc a víc srozu- mitelné. Dokonce se přistihl, jak od doprovodu nemoc- ných vlakem do Lurd naznal, že téma zázraků uzdrave- ní je jen „*manipulace*“, která v nejrůznějších modifika- cích probíhá rovněž i tam, kde se církev angažuje soci- álně nebo dokonce politicky. Lurdy byly zkušeností s li- dovým přístupem k náboženství, Řím všechno toto od-

rážel stejně „*manipulativně*“, pouze na vyšších postech úředně posvěceného katolicismu. V určitém ohledu to byl na abbého Fromenta osobní tlak. V přímých kontaktech s představiteli církve se pokoušel prosazovat reformistické ideje, jako je například zdrženlivost právě v oblasti církevní interpretace *zázraků*, kde narážel na nepochopení stran udržovaného dogmatu o tom, že vůbec všechno křesťanství je v zásadě postaveno na zázracích: od stvoření světa až k početí Krista a jeho působení v rámci celé řady významů jako: ryby, voda a víno, uzdravování a vlastní zmrtvýchvstání...

V Lurdách, kam abbé doprovázel nemocnou dívku Marii naznal, že tak zvané zázraky se dějí pod silným tlakem sugesce a možná že pod vlivem tragického přání zvládnout nevyлéčitelnou nemoc. Ochrnutí v oblasti páteře k takovým onemocněním patří. Dívka se odhodlala do Lurd náročnou cestu absolvovat. Zde ještě pro abbého připadalo v úvahu podobným zázrakům věřit. Nic méně, dívka sice na nějaký čas vykazovala známky zlepšení svého stavu, mohla vstát a její přání uzdravit se silně podporovaly zvěsti o dalších lidech, kteří návštěvou tohoto místa zázračně zvládli svoji situaci. Nic méně, netrvalo dlouho, sugesce pominula a s ní se rovněž dívce vrátil její původní stav. Marie umírá pod tíhou zklamání. Tyto okolnosti abbé Fromentem silně otřásly. Dokonce tak dalece, že si vyčítal svolení, aby dívku do Lurd doprovázel. Už kdesi na úplném počátku cesty si nebyl jist správností tohoto rozhodnutí, stejně jako měl záblesky výčitek, že dívce přivodí falešnou naději a bude to, pro ni nesnesitelné. Stalo se! Všechno, co potom následovalo, neslo se vlastně v duchu těchto výčitek. Dohromady s pochybností o smyslu své práce v duchovním stavu, abbé Froment pomýšlí i na to, že své zkušenosti popíše v knize, kde se pravdivě a s jistou mírou osobního vyznání o všem zmíní a rozvine.

P A Ř Í Ž

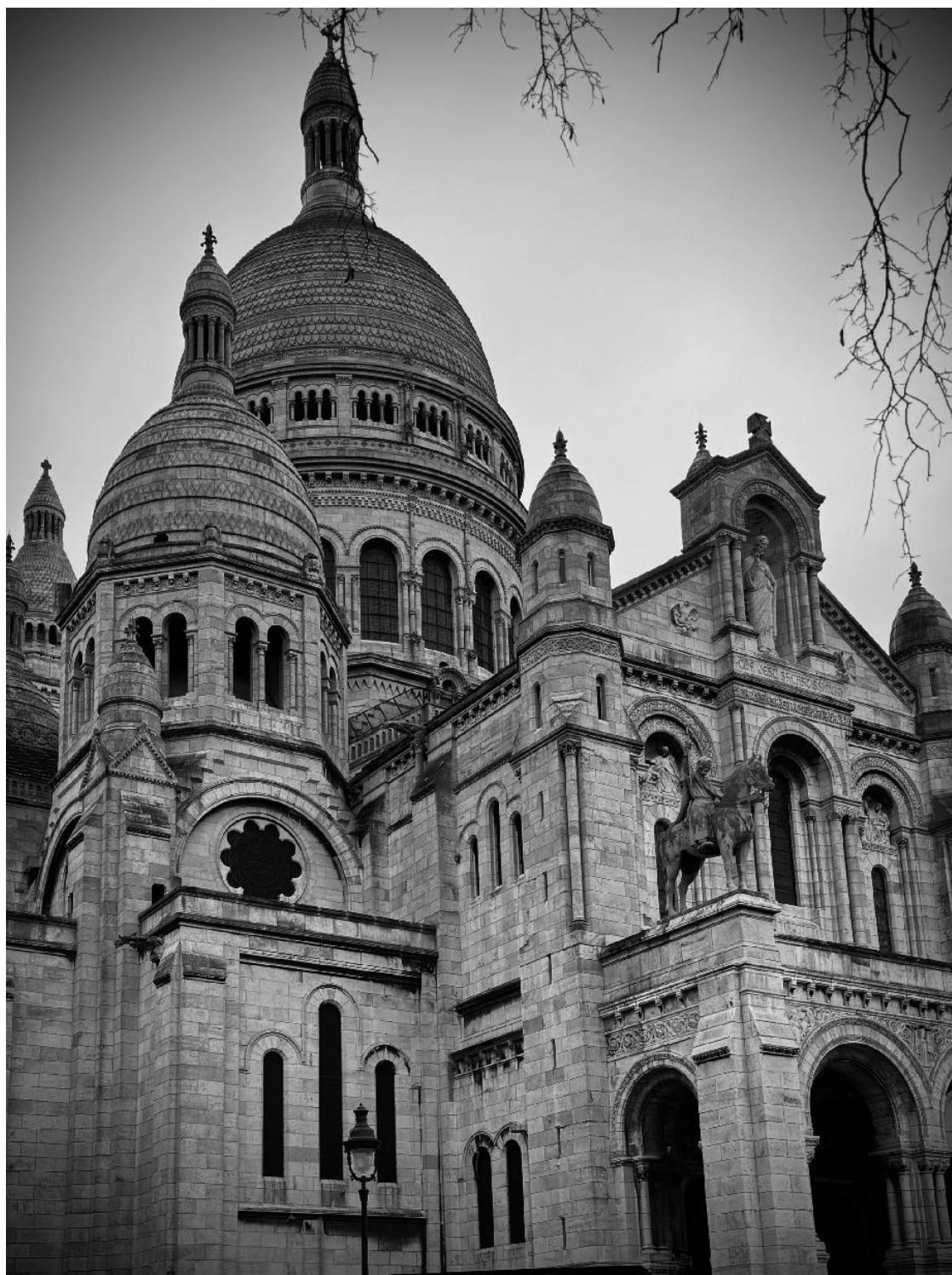
§8. DEFINITIVNÍ ROZHODNUTÍ

Během návratu do Paříže měl abbé Froment už jasno. Pokračovat v životě jako duchovní, ve své podstatě jako zástupce pokrytecké církve nebylo možné. Řím byl po všech stránkách detailním zklamáním. Krátce po návratu, také z jisté nostalgie, vchází Pierre do basiliky *Sacré-Coeur* a prochází se po *Montmartru*. Myslí na dívku Marii a další obrazy, které mu cesty nabídly k uchování. Opět doma! V hlavě si přehrává, čím vším si za poslední čas prošel. Ani stín pochybnosti a věnovat se rozvoji a prosazování! Spíš naopak. Podvědomé nutkání dopsat knihu o reformě křesťanství a dál se věnovat rozvoji a podpoře sociálních ideálů. Toto byl horizont!

Novou vírou se pro Pierra stal člověk, jeho ideály, srdce, zájem o poctivost, spravedlnost. Neexistovala patrnější odluka státu od církve než-li neochota církve samotné naslouchat přirozeným potřebám jednotlivého člověka. Tuto skutečnost mezi Lurdami a Římem si Pierre uvědomoval, o to víc, oč blíž se nacházel momentu, kdy přestal nosit knežské ošacení a další insignie.

Fakt, že se Pierre rozhodl uskutečnit svoji dlouho odkládanou proměnu, přesně odpovídalo duchu „této moderní doby“. Beztrestná autonomie! Něco ještě před pár desítkami let, nemyslitelného. To, co nyní určovalo běh událostí neměla být konzervativní minulost, ale romantisující, ideová, a ne zas, až tak jistá budoucnost. Émile Zola celé věci mnoho detailů nepřidává. Hovoří, píše naturalisticky o ohromující síle romantického ducha člověka. Romantismus je vůbec optimistický idealismus. Nechť si čtenář všechno ostatní domyslí. Obsah příběhu je také jeho příběhem. Co do něj vloží, pro to se může také nadchnout. Takto je Zolův román (Trilogie) blízko člověku jeho současnosti a jeho ideové vodítka onu dobu bezpečně přesahuje. Přestat žít minulostí, ale nadšným pro budoucnost. Takový moment ovšem předpo-

kládá opustit komunitu a začít fungovat na vlastní pěst. Tím však, celá věc zdaleka nekončí. Zbývá totiž to nejdůležitější; nového dosáhnout, rozvinout a upevnit. A to v jednom z nejnáročnějších podniků, které člověk podstupuje svými ideály; v měřítku sociálním, politickém, filosofickém, právním, hodnotovém a opět duchovním.

§9. SACRÉ-COEUR

Pro Pierra se však něco přeci jen nedalo odstranit z jeho minulosti. Byla to spojnice mezi časem vysvěcení a kněžským životem, poměřovaná přítomností. Nešlo ovšem nikterak o to, aby se ona pomyslná čára za minulostí stala mazací gumou. Ono vlastně vůbec nešlo o to, rozejít se s minulostí, jako více si ji brát za příklad toho, kam už by budoucnost neměla směřovat. Šlo tedy o lidsky morální obrat, který všechno, čím Pierre prošel, bude dál zúročovat v novém osobním postoji k životu a prosazování idejí. Připomínka oné minulosti zde měla být stále. Zejména při jakémkoli následném pohledu na Sacré-Coeur. Vždy tak, měla tato basilika Pierra přiblížit k jeho vlastní minulosti. Jejím posláním bylo a zůstává chránit slabé, nemocné. K tomuto účelu byla vystavěna a s touto nadějí k ní věřící také vzhlíží. Je současně svátostí sebeobětování. Kristův příběh, který se vejde do označení *Nejsvětější srdce Páně* (světící název Sacré-Coeur), se rozpouští v těch, kdo lidským přístupem k druhým lidem sami sebe nabízí, aby umenšili nebo odstranili jejich utrpení. Poutní místo očisty, odpuštění a znovu nabývání radosti života ve víře, i když podoba basiliky je známá teprve po dokončení základní stavby roku 1905, doznalo výzamného, duchovně spirituálního postavení v celosvětovém měřítku. Architektura *Paula Abadie (1873)*, je sama o sobě jednoznačně výjimečná. Sacré-Coeur je v tomto smyly velmi mladou basilikou. Vůči nespoutanému pařížskému životu protikladem. Pierre v ní viděl setkání tradice s modernou a někde mezi tím měl možnost zahlédnout i sebe sama. Konečně ambivalence se nabízela, až s komickým podtextem. Vzdušnou čarou je to od Sacré-Coeur jen 700 metrů k *Moulin Rouge*. Tímto propojením je *Montmartre* nepřekonatelně přitažlivý. Melodramaticky tuto situaci dokonává *Place du Tertre* s malíři, jejichž vyobrazení

všch těchto „objektů“, ukazují Paříž v naprosto roztrášené podobě. Přesto je zde jednotu. Ta spočívá zejména v tom, že se nikdo proti takové různorodosti nikdy nevynezuje a je přijímána jako příslib nově se rodící svobody. Takto ony okolnosti svobodného ducha vnímal rovněž Pierre. A co víc, došlo i na emoce. Cítil se v tomto labyrintu hodnot dobře, provokován otázkami a jedinečnými příležitostmi témat k jejich promýšlení. Takto Pierre zažíval nový svět, svoji novou realitu, své nové příležitosti.

§10. PAŘÍŽ ZAHLEDĚNÁ DO SEBE SAMÉ

Tak už to bývá. Když už se něco pyšní sebou samým, do sebe sam se to také hroutí. Největší novodobou slávou se pyšnila osobnost, ať už jakkoli kontroverzní, Ludvíka XVI. Nebýt jeho, nebyla by francouzská revoluce, k níž dal zhýralým životem na královském dvoře a v okázalém přepychu podnět svým poddaným. Paříž a její okolí se pyšní dvojakostí, ba přímo ambivalencí, která říká: *toto jsme my, národ Francouzů, postavili jsme se proti nepokoře krále, abychom byli ještě méně pokorní sami o sobě*. Nebývale se rozmnožily brasserie, kde se i s minimem peněz mohou občerstvit vlastně všichni. Do divadel a kabaretů také mohou všichni, protože toto všechno jest vůle lidu. Duchovní hodnoty jsou často ty tam. Rozum a bůh ať si k sobě hledají cestu, *ale pro boha*, ať je to cesta člověka a ne zase nějaké instituce.

Tak tohle je ona *Republika*. Nyní už jen konverzační společenství, které se vzdalo boha. A proč by ne! *Vždyť na počátku bylo slovo, a to slovo byl bůh*. Jenže dnes je to tak, pomyslel si Pierre, že poslední slovo chce mít člověk - - *rovnostářsky, svorně a bratrsky*, jen on sám a nikdo jiný. *Bůh byl, člověkem vyhnán z ráje*. Směšné, ale zato až neuvěřitelně pravdivé. Protože to, čím se všechno měnilo, podléhalo právě oné svobodě slova. V

něm se odehrávala všechna ta tajemství, pokrývající klenbu nad kopulí průmyslu, objevů, nevázaného a často až nasprostlého „umění“. Přesto Pierre nevnímal samotu, ani osamocení. Cítil se se všemi na ulici, v brasseriích, v divadle, v kabaretu jako jeden z nich, a vzdělání mu umožňovalo zahlédnout i víc. Byl to předpoklad cesty, vytušené jako nastoupené pouti za ideály, které, je-li jim to takto dovoleno, už nemohou být, pro své uskutečnění, daleko. Pierre netušil, že ideály jsou to právě proto, že obsahují naděje a vždycky to mnohé, co je na víc, aby bylo kam směřovat.

Některé brasserie, byly tak zvaně *bonapartistické*. Úcta nebo nostalgie? Nechtí! Ale v každém případě, odvodoví důstojníci obcházeli městem. Nestačil jen fakt, že zde stále platil Napoleonův výnos o povinné vojenské službě. Ke všemu přispíval fakt o prohrané Napoleonově morálce, jestliže ve výsledku nic nevyhrál, nepočít životů vlastních vojáků tím zmařil a ideály, a jak byly veliké, přišly v niveč. Takže, k čemu velikost národa, ať Francie nebo toho vyvoleného s Jeruzalémem, z něhož povstal Ježíš Kristus, když tu jde ve skutečnosti o něco úplně jiného. A tím je maličkost jednotlivce, podrobeného morálce a lásce k bližnímu. Jenže toto už není ten bývalý abbé. Je to Pierre a zcela nový směr myšlenek. Podbízet se revolučním myšlenkám, to nebyl jeho styl. Ale volat po reformě křesťanství, to zase ano! Protože jen tak bylo možné vyhnout se myšlenkám o anarchismu. To už by bylo i na abbého hodně. Takto do civilního – světského světa rozhodně vstoupit nechtěl. Ať jakkoli, svět má svůj řád! To, co viděl kolem sebe se stávalo i ne-řádem, pozvolna rozpohybovaným kolo- sem anarchie. A to, už byla jiná písnička svobody. Pierrovi to připomínalo jen tolik, že nic z toho nechce vpustit do svého života, jen ideály a jejich přesun směrem k prostému člověku, který si je zaslouhuje za léta strádání.

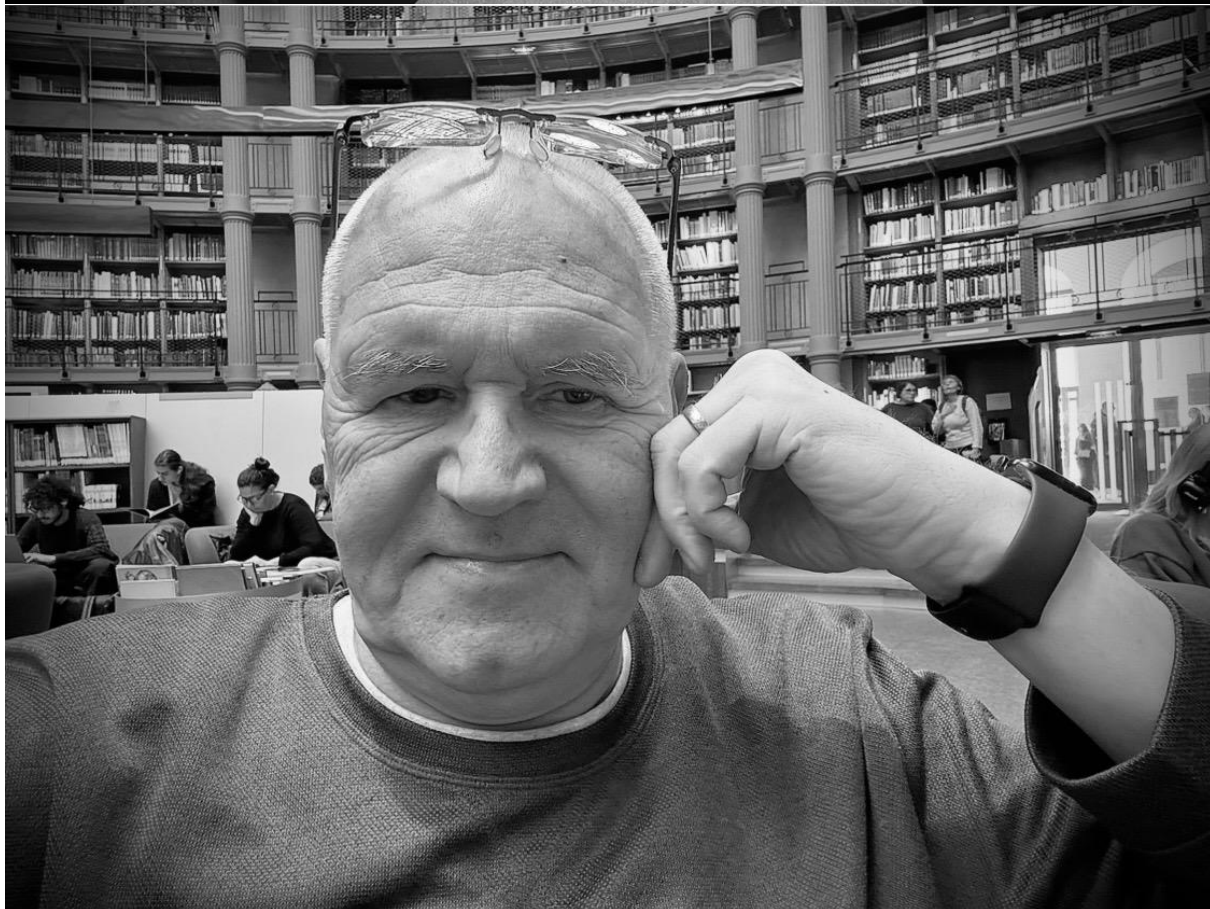
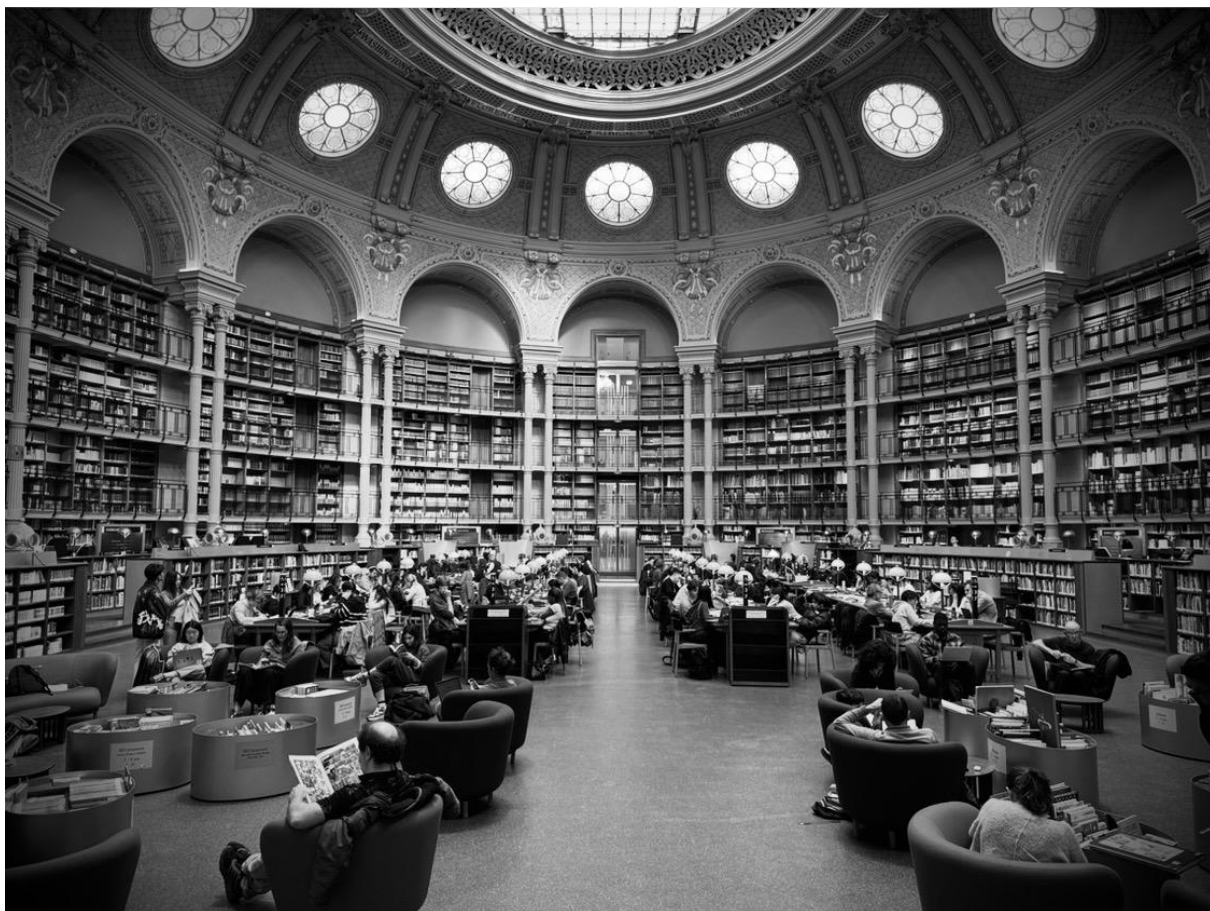

Z Á V Ě R

Další z pezpočtu návštěv Paříže si tentokrát vyžádala daň, která se vlastně vnutila. *Nebudeš si užívat tohoto úchvatného města, aniž by jsi mu nespokytl malou oběť.* Ale, bylo to překrásné obětování v podobě malé knížky, slova a textu. Nelehké téma, pouze z originálu, poskytovalo přístřeší. Tím byla příbuznost s obsahem tématu. I pro mne existují tři města: *Wien, Venezia a Paris*. Duchovní, až spirituální *Stephansdom*, náměstí a bývalý přístav *Marca Pola*, *Paříž* se svojí všudepřítomnou frivolností. V každém tomto městě opakovaně, už po víc jak tři a půl desetiletí, zažívám něco velmi příbuzného s trilogií *Émila Zoly*. Podobné trojlístky by patrně, i na menším prostoru své existence, mohl jmenovat bezpočet lidí. Ano, jsou to pilíře našeho poznání, radosti a obětování, aniž by člověk utrpěl sebemenší ztrátu. Je to jen ten krůček, kdy se člověk vydává na chvíli o něco dál, aby se zase rád vracel.

Pierre volá po věčném míru (ideá?), obdivuje zlatavé slunce, které v něm při pohledu shora z Montmarteru zažehlo jiskru radosti a naděje, a dokonce s myšlenkou, že v takto *ozářeném Slunci město plá, a nese ve své slávě budoucí žeň pravdy a spravedlnosti.*

Kromě jiného, Pierre tímto, konečně zahlédl, svůj skutečný horizont. Ideje, křesťanství a sebenalezení v budoucnosti dávaly smysl. Byla to opojná skutečnost, která nechávala rozbušit srdce. Je cosi úchvatného na tom, když je člověk pln zásluh, které si přivodí trpělivostí, která se zpočátku mohla jevit jako váhání, schovávající se za odpovědnost. Tento výtobytek své vlastní situace, která se tak Pierrovi naskytla, nepotřeboval nijak obhajovat a nadstavovat dalšími: *co kdyby, ale, možná že...* Toto všechno bylo naplnění a zasloužené vydechnutí z poctivého času usilování, které přineslo ovoce, a niž než to. *Z otřesů ducha, rodí se tento svět.*

Paradox na řeckého filosofa Gorgiase:

Bůh neexistuje.

*Pokud by Bůh existoval,
nelze jej nijak poznat.*

*A byl-li by Bůh i přesto poznatelný,
nebylo by možné to druhému sdělit.*

© Adamec Jiří

**ÉMILE ZOLA
A SOUČASNOST
Z OTŘESU DUCHA RODÍ SE TENTO SVĚT**

Adamec Jiří - Filosofický seminář - Katedra teorie

Neprodejný výtisk.

2026

URČENO PRO INTERNÍ VÝUKU SEMINÁŘE

IČ 105-48-629/180